

PSİKOLOJİK SORUNLAR VE İSTENMEYEN DAVRANIŞLAR

ERKUT EKİCİ

Psikolojik Danışman / Rehber
Öğretmen

Davranış Bozuklukları Nedir?

Çocuklar gelişim dönemlerindeki sorunların çözümünde karşılaştıkları engelleri olağan olarak nitelendirilen sorunların çözümünü daha sonraki yaşlara erteler. İleriki dönemlerde ortaya çıkan sorunlar; uyum ve davranış bozuklukları olarak nitelendirilir.

Davranış Bozuklukları Nedir?

Davranış problemlerinin gelişim döneminin getirdiği bir sorun mu yoksa gerçekten bir problemin var olduğunu değerlendirmek için dikkat edilmesi gereken kriterler:

1. Gelişim Dönemi
2. Davranışı Yapma Sıklığı
3. Davranışın Şiddeti
4. Birden Fazla Davranışı Aynı Zamanda Sergileme
5. Davranışın Sürekliliği

1. Gelişim Dönemi

- Bireyin hangi gelişim döneminde olduğu davranışın geçici veya devamlı olması konusunda belirti gösterir.
- Örneğin; Çalma davranışını ilköğretim 2. sınıf öğrencinin bilinçli bir şekilde yapması beklenemez. Fakat aynı davranışı Lise 3. sınıf bir öğrencinin gerçekleştirmesi davranışla ilgili kaygı duymayı gerektirebilir.

2.Davranışı Yapma Sıklığı

- Bireyin sergilediği davranışların yapılma sıklığı olumlu veya olumsuz fikir verebilir.
- Örneğin; saldırgan davranış sergileyen bir bireyin ara sıra söz dinlememe, huysuz ve gergin davranışlar sergilemesi bireyin içinde bulunduğu duygu durumdan kaynaklı olabilir. Fakat her söze şiddetli tepkiler incelenmesi gereken durumlardandır.

3.Davranışın Şiddeti

- Bireyin sergilediği davranışın şiddeti de olumlu veya olumsuz fikir sahibi olmamızı sağlar.
- Bireyin olumsuz davranışının artarak sürekli hale gelmesi durumudur.

4. Birden Fazla Davranışı Aynı Anda Sergileme

- Aynı anda birden fazla olumsuz davranışların sergilenme durumudur.
- Örneğin; bireyin saldırgan davranış sergilerken küfür etmesi gibi.

5.Davranışın Sürekliliği

- Bireyin davranışı hangi durumlarda ne kadar süreyle sergilemektedir.
- Örneğin; bireyin kardeşini kıskanma durumunda saldırganlığı veya hırçınlığının zamanla sürekli hale gelip, ortadan kalkmaması.

Sık Karşılaşılan Bazı Davranış Bozuklukları

- Saldırganlık
- Çalma
- Yalan Söyleme
- Küfür Etme
- Okul Reddi
- İnatçılık
- Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite

Saldırganlık

Saldırganlık: Bireyin çevresinde bulunan bireylere fiziksel olarak (vurma, tekmeleme, ısırma, eşya fırlatma vs.) zarar vermeyi hedefleyen davranışlar bütününe denir.

Saldırganlığın Sebepleri Nelerdir?

- Aile içi şiddet
- Olumsuz Anne-Baba tutumları
- Bireyin etrafındaki büyüklerinden anlayış görmemesi
- Aile içi sevgi yetersizliği
- Saldırgan davranışların istenmeden ödüllendirilmesi

Ailelere Öneriler

- Saldırgan davranışlara müsamaha (hoşgörü) göstermeme
- Saldırgan davranışlar sergileyen bireyi aynı şekilde cezalandırmama
- Saldırganlık konusunda rol model olmama
- Bireyin isteklerinin saldırganlık vb. tutumlarıyla elde edemeyeceğini anlaması
- Şiddet içerikli tv programlarını izletmeme
- Bireyin kızgın veya öfkeli anlarında yüksek tepkiler vermeme, sakinleştiği anlarda problemi konuşmayı deneyin

Çalma

Çalma: Bireyin kendine ait olmadığını bildiği eşya veya nesneyi izinsiz alıp sahiplenme durumudur.

Çalma Davranışının Sebepleri Nelerdir?

- Bireyin hayatında yoksunluk (maddi-manevi) yaşamaması
- Bireyde kişisel eşya kavramının gelişmemesi
- Bireyin çevreye kendini ispatlama isteği
- Bireyin yeterli harçlık almaması veya temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumu

Ailelere Öneriler

- Bireye alışkanlıklar konusunda rol model olma
- Bireyi toplumsal değerler konusunda bilgilendirme
- Bireye kendi kişisel eşya sorumluluğunu kazandırma

Yalan Söyleme

Yalan: Bireyin karşısındaki kişiyi aldatmak amacı ile uydurma söz veya davranış sergileme biçimidir.

Yalan Söylemenin Sebepleri Nelerdir?

- Aile kurallarının demokratik bir şekilde belirlenmemesi
- İletişim yetersizliği
- Bireyi sık sık eleştirme ve kıyaslama durumu
- Baskıcı ve otoriter anne-baba tutumu
- Ailenin mükemmelliyetçi tutumu

Ailelere Öneriler

- İstenmeyen davranışa aşırı tepki göstermeme
- Bireyin başarabileceği sorumluluklar verme (yaş düzeyi)
- Aile içindeki kuralları birlikte belirleme
- Bireyin yaşadığı kaygı, sıkıntı veya isteklerini rahatça paylaşabileceği bir ortam yaratma

Küfür Etme

Küfür Etme: İnsanların öfke, kızgınlık veya engellenmelere karşı kullandıkları kötü kelimelere denir.

Küfür Etmenin Sebepleri Nelerdir?

- Dikkat çekme isteği
- Akran grubuna kendini ispat etme isteği
- Büyüdüđünü ispatlama
- Kendinden büyük bireyleri rol model alması

Ailelere Öneriler

- Bireye olumlu rol model olma
- Birey küfrettiđi zaman şiddet veya tehditle cezalandırmama
- Küfür duyulduğu zaman aşırı tepki vermeme
- Bireyin kızgınlık durumlarını nasıl düzgün bir şekilde ifade etmesi gerektiğini belirtme

Okul Reddi

Okul Reddi: Bireyin okula gitmeyi istemem veya gitmeme durumudur.

Okul Reddinin Sebepleri Nelerdir?

- Okula gitmediğinde mutlu ve huzurlu olma
- Ebeveynin çocuğa karşı aşırı korumacı tutumu
- Aile içinde şiddetli ev ortamının bulunması
- Arkadaşları tarafından kabul görmeme veya onaylanmama durumu
- Okul zamanları sık sık baş ağrısı, mide bulantısı, kusma vb. fizyolojik belirtiler

Ailelere Öneriler

- Bireye karşı korumacı bir tutum sergilemememe
- Yaşanılan durumun çoğu kişinin başına geldiğini ve durumun geçici olduğunu anlatın
- Okul yönetici ve öğretmenleriyle iletişimde olma
- Bireyin sorunlarını ebeveynleriyle rahatça paylaşabilmesi

İnatçılık

İnatçılık: Her yaş durumunda görülen, bireylerin varlıklarını ve bağımsızlıklarını kabul ettirmeye başlamalarının yanı sıra gelişim dönemine göre keşfetme meraklarını gidermeye yönelik gösterilen davranıştır.

İnatçılığın Sebepleri Nelerdir?

- Bireye karşı sergilenen tutumların ebeveynler tarafından tutarsız olması (anne – evet , baba – hayır)
- Bireyin özerkliğini engelleme durumu
- Aşırı koruyucu anne-baba tutumu

Ailelere Öneriler

- Ebeveynlerin ortak tutum sergilemesi
- Bireyin isteklerini inatçılık göstermediği zamanda gerçekleştirin (olumlu pekiştireç)
- İsteklerini yerine getirmemenizin sebeplerini açık ve uygun bir dille ifade etme
- Asla güç ve inat yarışına girmeme

Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite

DEHB beraberinde öğrenme güçlüğü de gösterebilen bir davranış sorunudur. Bir kişide DEHB olduğunu söyleyebilmek için dikkat eksikliği, aşırı hareketlilik ve dürtüsellik belirtilerinin 7 yaşından önce ve birden fazla ortamda (okul, ev vb.) görülmesi, sürekli olması ve kişinin yaşamını etkilemesi gerekir. Tüm çocukların %3 ünde görülür. Erkeklerde daha sık rastlanır. Ergenlik döneminde belirtilerde azalma olur fakat tamamen yok olmaz.

Ailelere Öneriler

- Çocuğa karşı aşırı otoriter veya aşırı korumacı tavır sergilememe
- Çocuđun gün içerisinde yapacağı aktiviteleri belirli bir plan dahilinde yapmasına özen gösterme (kahvaltı, oyun vb.)
- Çocuktan isteklerinizi kısa, net ve anlaşılır bir biçimde ifade edin. Birden fazla şey istemeyin.
- Olumlu davranışlarını pekiştirme
- Çocuđun doktoru ve öğretmenleriyle irtibat halinde olma
- Çocuđun enerjisini atabilmesi için ilgi duyduğu aktivitelere yönlendirme

TEŞEKKÜR EDERİM

ERKUT EKİCİ

Psikolojik Danışman / Rehber Öğretmen